

Презентацію створено за допомогою комп'ютерної програми ВГ «Основа»
«Електронний конструктор уроку»

РОЗДІЛ III. ТАКТИЧНА ПІДГОТОВКА

Урок 3.23. НПЗ. ТП (тактико-стройове)

Тема 3.2-3.3. Дії солдата в наступі. Підготовка і рух в атаку. Атака з положення безпосереднього зіткнення з противником

Мета

Навчити відділення прийомам і способам дій у наступі.

План уроку

1. Одержання та усвідомлення завдання на наступ.
2. Зайняття вихідної позиції для атаки та маскування.
3. Спостереження за полем бою. Підготовка до атаки: поповнення боєприпасів, зарядження зброї, спорядження гранат, вибір шляху руху в атаку, спостереження за сигналами командира і дій за ними.
4. Вистрибування з траншеї. Рух в атаку, ураження відкритих цілей противника вогнем на ходу, подолання природних перешкод, закидання противника гранатами.
5. Рух в атаку по пересіченій місцевості зі стрільбою на ходу, з подоланням природних перешкод.
6. Знищення противника вогнем, гранатами, багнетом і прикладом. Підтримка сусіда вогнем для його просування вперед (Н-Т-1).
7. Бій у траншеї, взаємодія з сусідом, знищення противника гранатою, вогнем упритул і в рукопашному бою (Н-Т-1).

1. Одержання та усвідомлення завдання на наступ

Під час наступу солдат, використовуючи результати ядерного і вогневого удару по противнику, веде бій з повною віддачею сил, тісно взаємодіючи з іншими солдатами відділення

Перед наступом солдат повинен:

- чітко зрозуміти своє завдання і завдання свого відділення і взводу, цілі нападу і порядок відкриття вогню;
- знати номер (розпізнавальний знак) танка, з яким буде діяти відділення, порядок взаємодії з ним та іншими бойовими засобами;

- під час атаки в пішому порядку — місце і порядок спішування, місце в ланцюгу відділення;
- запам'ятати встановлені командиром сигнали;
- перевірити справність зброї та підготувати її до бою, перевірити наявність боєприпасів і за необхідності поповнити їх;
- перевірити наявність і справність засобів індивідуального захисту;
- підігнати спорядження.

Нагадавши особовому складу порядок переходу відділення в наступ з положення безпосереднього зіткнення з противником і задавши солдатам кілька контрольних питань, командир відділення доводить тактичну обстановку: «Противник обороняє висоту «Кругла». Передній край його оборони проходить на південних схилах цієї висоти. Біля окремого куща — кулемет. Перед переднім краєм — мінне поле, прохід у ньому пророблений праворуч дороги в напрямку тригопункту. Відділення має завдання атакою з траншеї з рубежу — камені, дорога — захопити висоту «Кругла», знищити кулеметну службу, надалі наступати в напрямку виступу лісу «Темного»».

Механізованому відділенню (взводу) в наступі вказується об'єкт атаки і напрямок продовження наступу. Під час постановки бойового завдання по радіо відділенню може бути вказаний тільки напрямок продовження наступу. Об'єктом атаки механізованого відділення, як правило, є противник в окопах або в інших фортифікаційних спорудженнях опорного пункту, а також окремо розташовані на напрямку наступу танки, гармати, кулемети та інші вогневі засоби противника. Бойовий порядок механізованого відділення, який наступає в пішому порядку, складається з ланцюгу з інтервалом між солдатами 6–8 м (8–12 кроків) і БМП (БТР).

2. Зайняття вихідної позиції для атаки та маскування

До початку наступу відділення потай займає вихідну позицію (вказане командиром взводу місце). У вихідному положенні особовий склад механізованого відділення, як правило, розташовується в траншеї, а БМП (БТР) — на вогневій позиції поряд із траншеєю або в глибині вихідного району разом з іншими машинами взводу. Гранатометне або протитанкове відділення, як правило, займають вогневі позиції, на яких риють та обладнують окопи. Із зайняттям вихідної позиції (вказаного місця) відділення готується до відбиття можливої атаки противника (розташовується на місці). З одержанням бойового завдання командир відділення організовує наступ. Бойовий наказ командир відділення віддає на місцевості, а за неможливості — за схемою (на макеті місцевості) й уточнює бойове завдання на місцевості під час висування до рубежу переходу в атаку або з початком атаки.

Командир відділення організовує спостереження й охорону, розташовує особовий склад, дотримуючись вимог маскування, уточнює втрати особового складу, озброєння, витрати боєприпасів, пального та інших матеріальних засобів, наявні пошкодження озброєння та військової техніки.

Способи переходу в наступ.

Перед атакою механізованих підрозділів проводиться вогнева підготовка атаки, а під час наступу — вогнева підтримка атаки та вогневе супроводження наступу підрозділів у глибині. Під час атаки в пішому порядку особовий склад механізованого відділення діє в ланцюгу безпосередньо за бойовою лінією танків на відстані, яка забезпечує його безпеку від розривів снарядів своєї артилерії та підтримку просування танків вогнем стрілецької зброї. БМП (БТР) у цьому випадку, використовуючи складки місцевості, стрибками від рубежу до рубежу (від укриття до укриття) просуваються за своїми відділеннями на відділенні, що забезпечує надійну підтримку вогнем своєї зброї танків та особового складу, який атакує.

Після спішування особового складу механізованого відділення в БМП (БТР) залишається навідник-оператор (кулеметник бронетранспортера), механік-водій (водій) та ЗКВ, які вогнем озброєння бойових машин підтримують бій своїх підрозділів. Під час атаки на БМП (БТР) механізований взвод діє в бойовій лінії за танками на відстані 100–200 м.

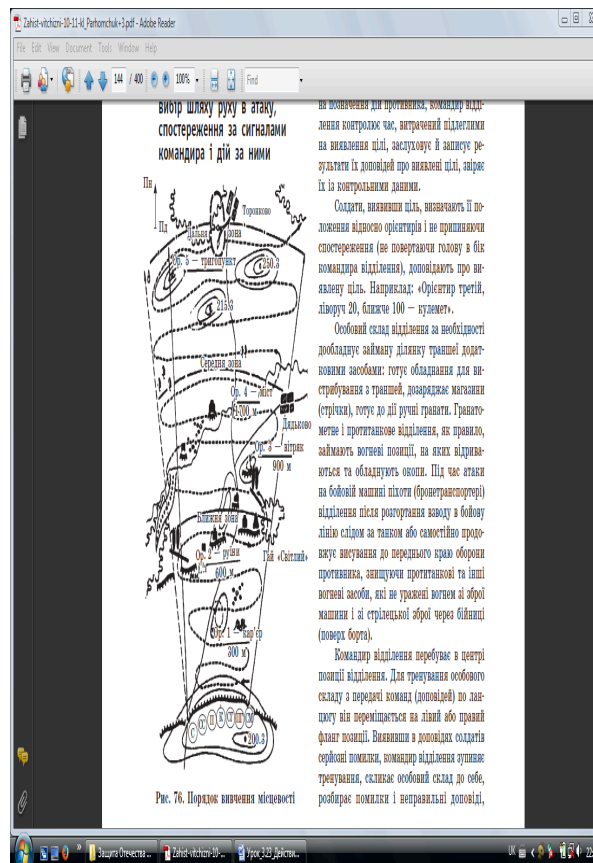
Механізоване відділення (взвод) на автомобілях атакує противника, як правило, в пішому порядку. При бездоріжжі, наявності глибокого снігового покриття та в деяких інших випадках особовий склад механізованих підрозділів може атакувати противника на окремих ділянках десантом на танках. Гранатометний і протитанковий взводи (відділення) наступають за бойовими порядками механізованих рот першого ешелону на відстані до 300 м, у проміжках між ними або на одному з флангів батальйону. За необхідності вони можуть висуватися безпосередньо в бойові порядки того підрозділу, атаку якого підтримують.

Протитанкове відділення роти наступає, як правило, в бойових порядках механізованих взводів, у проміжках між ними або на фланзі роти.

Для наступу з положення безпосереднього зіткнення з противником відділення займає ділянку траншеї з урахуванням побудови для наступу або зручності посадки на техніку **під час атаки на бойових машинах** піхоти (бронетранспортера, десантом на танку).

Бойова машина піхоти (бронетранспортер) займає вогневу позицію за відділенням або знаходиться разом із взаємодіючими танками на вихідній (очікувальній) позиції.

3. Спостереження за полем бою. Підготовка до атаки: поповнення боєприпасів, зарядження зброї, спорядження гранат, вибір шляху руху в атаку, спостереження за сигналами командира і дій за ними

Рис. 76. Порядок вивчення місцевості

Відпрацювання цього навчального питання проводиться в складі відділення на позиції, де завершилося відпрацювання самообкопування. Для проведення заняття в командира відділення повинна бути контрольна схема, на яку нанесені орієнтири, цілі та зазначені відстані до них.

Спочатку командир відділення нагадує порядок виміру куткових величин за допомогою підручних засобів і пояснює, що для зручності ведення спостереження місцевість необхідно розділити в глибину на зони та її вивчення розпочинати з ближньої зони, послідовно оглядаючи місцевість і місцеві предмети праворуч, ліворуч по умовних рубежах від себе в глибину, відкриті ділянки оглядати швидко і більш уважно вивчати ділянки місцевості зі складним рельєфом.

Потім командир відділення вказує орієнтири та відстань до них, положення і характер дій противника та ставить завдання кожному солдату. Подавши команду (сигнал) операторові на позначення дій противника, командир відділення контролює час, витрачений підлеглими на виявлення цілі, заслуховує й записує результати їх доповідей про виявлені цілі, звіряє їх із контрольними даними.

Солдати, виявивши ціль, визначають її положення відносно орієнтирів і не припиняючи спостереження (не повертаючи голову в бік командира відділення), доповідають про виявлену ціль. Наприклад: «Орієнтир третій, ліворуч 20, ближче 100 — кулемет».

Особовий склад відділення за необхідності дообладнує займану ділянку траншеї додатковими засобами: готує обладнання для вистрибування з траншей, дозаряджає магазини (стрічки), готує до дії ручні гранати. Гранатометне і протитанкове відділення, як правило, займають вогневі позиції, на яких відриваються та обладнують окопи. Під час атаки на бойовій машині піхоти (бронетранспортері) відділення після розгортання взводу в бойову лінію слідом за танком або самостійно продовжує висування до переднього краю оборони противника, знищуючи протитанкові та інші вогневі засоби, які не уражені вогнем зі зброї машини і зі стрілецької зброї через бійниці (поверх борта).

Командир відділення перебуває в центрі позиції відділення. Для тренування особового складу з передачі команд (доповідей) по ланцюгу він переміщається на лівий або правий фланг позиції. Виявивши в доповідях солдатів серйозні помилки, командир відділення зупиняє тренування, скликає особовий склад до себе, розбирає помилки і неправильні доповіді пояснює причини помилок, способи їх усунення та знову продовжує тренування.

Закінчивши відпрацювання навчального питання, командир відділення проводить розбір, дає завдання на самопідготовку, перевіряє наявність особового складу, зброї, екіпірування і доповідає командирі взводу про закінчення заняття. При цьому він доповідає про результати відпрацювання навчальних питань і оцінки, отримані кожним солдатом.

Підготовка до атаки. Перед наступом солдат повинен:

- чітко зрозуміти своє завдання і завдання свого відділення і взводу, цілі нападу і порядок відкриття вогню;
- знати номер (розпізнавальний знак) танка, з яким буде діяти відділення, порядок взаємодії з ним та іншими бойовими засобами;
- під час атаки в пішому порядку — місце і порядок спішування, місце в ланцюгу відділення; запам'ятати встановлені командиром сигнали; перевірити справність зброї і підготувати її до бою, перевірити наявність боєприпасів і за необхідності поповнити їх;
- перевірити наявність і справність засобів індивідуального захисту; підігнати спорядження.

Нагадавши особовому складу порядок переходу відділення в наступ з положення безпосереднього зіткнення з противником і задавши солдатам кілька контрольних питань, командир відділення доводить тактичну обстановку: «Противник обороняє висоту «Кругла». Передній край його оборони проходить на південних схилах цієї висоти. Біля окремого куща — кулемет. Перед переднім краєм — мінне поле, прохід у ньому пророблений праворуч дороги в напрямку тригопункту. Відділення має завдання атакою з траншеї з рубежу — камені, дорога — захопити висоту «Кругла», знищити кулеметне забезпечення, надалі наступати в напрямку виступу лісу «Темного»».

Приступаючи до відпрацювання цього питання, командир відділення пояснює солдатам, що вихідним положенням для наступу може бути окоп відділення або ділянка траншеї. Відпрацювання зайняття вихідного положення для наступу з положення безпосереднього зіткнення з противником починається з узлісся. Вказавши ділянку траншеї, яку має зайняти відділення, і позицію БМП, командир відділення поза тактичною обстановкою пропонує солдатам у тому числі екіпажу БМП, доповісти маршрут і способи висування відділення до наміченої ділянки траншеї та позиції БМП, для того щоб забезпечити прихованість виходу відділення.

Заслухавши й обговоривши доповіді солдатів, командир відділення повідомляє маршрут і порядок висування особового складу відділення і БМП, визначає черговість висування солдатів, потім особисто показує порядок виходу: з узлісся яром висуватися бігом до чагарнику, від чагарнику до руїн — короткими перебіжками, від руїн до сполучного ходу — по-пластунськи і далі — по сполучному ході на зазначену ділянку траншеї.

Потім, ставши на бруствер траншеї, командир відділення відмахуванням прапорця дає сигнал про початок відпрацювання підлеглими дій щодо виходу у вихідне положення для наступу, звертаючи особливу увагу на скритність і стрімкість дій солдатів, правильність дій екіпажу БМП при виході на зазначену позицію.

Після того як всі солдати висунуться та зосередяться на зазначеній ділянці траншеї, командир відділення уточнює кожному з них місце в траншеї, вказує на недоліки в діях при висуванні і тренує їх під час руху в зворотному напрямку: від траншеї до узлісся. Тренування триває до забезпечення повної прихованості при зайнятті вихідного положення для наступу. Із зайняттям відділенням вихідного положення для наступу командир відділення призначає спостерігача, чергового кулеметника (автоматника), уточнює завдання особовому складу для відбиття можливого наступу противника, потім переходить до відпрацювання підготовки до атаки.

Вишикувавши відділення в траншеї, командир відділення на одному з солдатів показує, як підігнати спорядження, спорядити і розмістити гранати та магазини, а також як обладнати східці для вискакування з траншеї. Потім наказує підлеглим зайняти свої місця і подає команду «Приготуватися до атаки». Перевіривши, як підлегли підготувалися до атаки, і домігшись усунення виявлених недоліків, командир відділення дає команду на показ цілей 1 і 2 і перевіряє дії спостерігача та чергового кулеметника (автоматника). Зробивши розбір за результатами відпрацювання першого навчального питання, командир відділення переходить до відпрацювання другого.

4. Вистрибування з траншеї

Приступаючи до відпрацювання елемента, командир відділення пояснює, що відділення повинне позначити місце для проходу траншеї танком; після проходження танка відділення швидко вискакує з траншеї і слідом за танком переходить в атаку, БМП просувається слідом за відділенням стрибками від укриття до укриття і підтримує дії відділення вогнем.

Потім командир відділення показує солдатам, як позначити прохід для танка, використати підготовлені для вискакування із траншеї східці, вискакувати і переходити в атаку.

Подавши команду на зайняття своїх місць у траншеї, командир відділення починає тренування, звертає увагу на те, щоб солдати не затримувалися при вискакуванні з траншеї, правильно тримали зброю, стрімко просуваються вперед, дотримуючись інтервалів. Потім він зупиняє солдат, вказує на допущені помилки, пояснює, як домогтися їхнього усунення, повертає відділення у вихідне положення й продовжує тренування до повного відпрацювання елемента.

Рух в атаку, ураження відкритих цілей противника вогнем на ходу, подолання природних перешкод, закидання противника гранатами

Другий елемент — ураження противника вогнем під час атаки — командир відділення відпрацьовує в розвиток першого. Показавши підлеглим прийоми ведення вогню з ходу і з короткої зупинки, командир відділення починає тренування безпосередньо з траншеї до р. Воронець, під час якого солдати вдосконалюють отримані раніше навички в стрімкому переході до атаки, а також вчаться вчасно виявляти цілі та вражати їх вогнем з ходу чи з короткої зупинки. Для цього під час тренування командир відділення дає команду на показ по черзі цілей 1–3. Механік-водій і навідник-оператор БМП діють «піший по-машинному» разом з відділенням, відпрацьовуючи вихід із займаної позиції, зайняття місця в бойовому порядку відділення, спостереження і ведення вогню, переміщення за відділенням з використанням рельєфу місцевості. Командир відділення контролює дії підлеглих. Якщо вони припускаються помилки, зупиняє відділення, вказує на помилки й продовжує тренування, домагаючись правильності, погодженості дій солдатів, звертаючи особливу увагу на погодженість дій відділення та БМП.

Приступаючи до відпрацювання третього елемента — подолання мінно-вибухових й інших загороджень — командир відділення пояснює солдатам, які існують види проходів, як вони позначаються і порядок подолання по них загороджень противника.

Подолання мінно-вибухових загороджень відпрацьовується на ділянці місцевості 150–200 м у глибину. Спочатку відпрацьовується подолання загородження відділенням у колоні по одному (див. рис. 77 а).

Командир відділення проводить бойовий розрахунок на подолання по проході мінного поля, розгортає відділення в ланцюг в 50 м перед проходом, стає перед проходом і подає команду «Відділення, відповідно до бойового розрахунку, у колону по одному — ставай», за якою підлеглі шикуються в колону по одному відповідно до проведеного бойового розрахунку. Потім за командою «Відділення, у напрямку тригопункту, по проході в колону по одному, бігом — марш» солдати долають загородження, а при виході з проході за командою «До бою» знову розгортаються в ланцюг і продовжують атаку. Командир відділення при цьому контролює правильність перешикування з ланцюгу відділення в колону по одному, прикриття подолання загородження вогнем БМП із вигідної позиції і вогнем кулемета, правильність розгортання в ланцюг після подолання загородження, своєчасність і правильність подолання загородження екіпажем бойової машини.

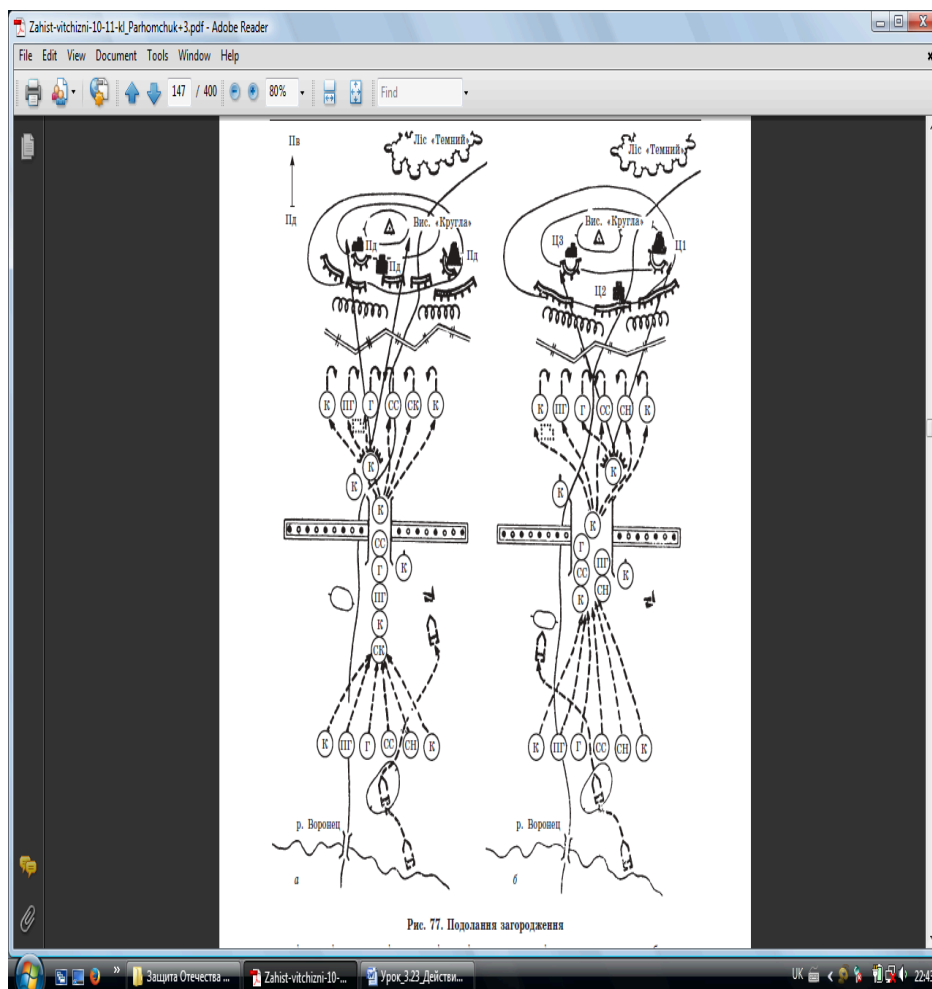
Спочатку цей елемент відпрацьовується в повільному темпі і частинами. Відпрацювавши подолання загородження по проході в одному напрямку, у такій же послідовності командир відділення проводить тренування під час руху в зворотному напрямку.

Переконавшись у тому, що солдати отримали необхідні навички в діях, він переходить до відпрацювання цього елемента в цілому, звертаючи увагу на стрімкість і правильність дій підлеглих.

У такій же методичній послідовності відпрацьовується подолання відділенням мінного поля по проході в колоні по двоє (див. рис. 77 б). Під час тренування командир відділення подає сигнали на показ у різній послідовності цілей 1–3 і контролює дії особового складу. При подоланні загородження по проході солдати повинні:

- гранатометник, кулеметник і автоматник — вести безперервне спостереження за полем бою та доповідати про виявлені цілі; за командою командира відділення або самостійно вони повинні знищувати їх вогнем, а кулеметник ще й прикривати відділення вогнем під час руху по проході і його розгортання за проходом;
- снайпер — вести постійне спостереження за полем бою, виявляти й оцінювати цілі, у короткий термін знищувати вогневі засоби противника, що сковують дії відділення;
- механік-водій — уміло вести БМП за ланцюгом відділення стрибками від укриття до укриття, долаючи загородження та використовуючи захисні й маскуючі властивості місцевості; керувати діями механіка-водія, безупинно спостерігати за полем бою, вчасно виявляти цілі й знищувати їх, уміло підтримуючи вогнем озброєння БМП дії відділення.

Рис. 77. Подолання загородження

Завершивши відпрацювання подолання мінного поля по проході, командир відділення приступає до навчання й тренування в подоланні загородження з колючого дроту та малопомітних дровових загороджень. Вишикувавши відділення біля загородження з колючого дроту, командир відділення показує солдатам порядок пророблення проходу в ньому за допомогою багнет-ножа, шанцевого інструменту, а також обладнання переходу через загородження шляхом накидання на дріт матів із гілок або соломи, дощок, жердин, драбин та інших підручних засобів. Потім, розгорнувши відділення на відстані 20–30 м перед дрововим загородженням, командир відділення наказує особовому складу висунутися по-пластунськи до загородження та проробити кожному солдату на своєму напрямку прохід під прикриттям вогню кулемета і БМП.

Проходячи вздовж загородження, він контролює дії солдатів вимагає від них правильного пророблення проходу. При обладнанні переходу особовий склад використовує заздалегідь заготовлені засоби. Розгорнувши відділення на відстані 20–30 м перед дрововим загородженням, командир відділення вказує ділянку загородження, де необхідно влаштувати перехід, потім подає команду на приховане почергове висування солдатів під прикриттям вогню відділення й обладнання переходу з використанням підготовлених засобів. При

недостатньо злагоджених діях солдатів або неправильному використанні підручних засобів командир відділення наказує солдатам розібрати перехід і продовжує тренування доти, поки вони не навчаться діяти правильно, а перехід не буде забезпечувати подолання загородження.

Завершивши тренування відділення в обладнанні переходу, командир відділення переходить до відпрацювання подолання загородження. Спочатку він особисто показує, як потрібно долати загородження по переходу, а потім тренує особовий склад у техніці подолання загородження, звертаючи увагу на те, щоб солдати кидком висувалися до переходу, не затримуючись піднімалися на нього і, подолавши загородження, відбігали (відповзали) в укриття та прикривали своїм вогнем дії інших солдат.

Потім тренування проводиться під час руху в зворотному напрямку. При відпрацьовуванні подолання малопомітних дротових загороджень солдати тренуються в закиданні кішки або гака на ділянку загородження та подачі троса (мотузки) на БМП для відтягування загородження вбік і пророблення проходу.

5. Рух в атаку пересіченою місцевістю зі стрільбою на ходу, з подоланням природних перешкод

Навчальне питання відпрацьовується за такими елементами: зайняття вихідного положення для наступу; підготовка до атаки. Починаючи відпрацювання цього питання, командир відділення пояснює солдатам, що вихідним положенням для наступу може бути окоп відділення або ділянка траншеї.

За командою командира відділення «Відділення, до спішування — готуйсь!» механік-водій (водій) збільшує швидкість руху бойової машини та наздоганяє танк; у цей час солдат дістає зброю з бійниці, ставить її на запобіжник і готується до спішування. За командою командира відділення «До машини!» механік-водій (водій) уповільнює хід або, якщо є укриття, робить коротку зупинку. Солдат зістрибує з машини і за командою командира відділення «Відділення, за мною — до бою!» займає своє місце в ланцюгу, відкриває вогонь на ходу, бігом або прискореним кроком у складі відділення наступає у вказаному напрямку.

Під час атаки десантом на танку відділення розміщується головним чином в його кормовій частині над силовим відділенням. Під час атаки в пішому порядку з виходом бойової машини піхоти (бронетранспортера), танка з десантом до встановленого місця спішування, відділення за командою свого командира «До машини» спішується і за командою «Відділення, у напрямку ____ предмета, до бою — вперед» або «Відділення, за мною — до бою» розгортається в бойову лінію і прискореним кроком, або бігом, ведучи інтенсивний вогонь на ходу, продовжує атаку.

Наступ з положення безпосереднього зіткнення з противником відділення починає з вихідної позиції (з траншеї, окопу). Під час атаки в пішому порядку з підходом танка до

траншеї на відстань 100–200 м командир відділення подає команду «Позначити прохід для танків», а потім за командою (сигналом) командира взводу — «Відділення — приготуватися до атаки». За цією командою особовий склад заряджає зброю повними магазинами (стрічками), приєднує багнет-ножі і встановлює, якщо необхідно, обладнання для швидкого вистрибування з траншеї.

За командою (сигналом) командира взводу про початок руху в атаку командир відділення подає команду «Відділення, в атаку — вперед», за якою відділення швидко вистрибує з траншеї (окопу) і прискореним кроком або бігом слідом за танком або самостійно за підтримкою вогнем бойової машини піхоти (бронетранспортера) висувається до переднього краю оборони противника, ведучи вогонь на ходу і з коротких зупинок. Під час атаки відділення невідступно слідує за танком і своїм вогнем знищує вогневі засоби противника, в першу чергу протитанкові, вчасно вказує бойовій машині піхоти (бронетранспортеру) і танку найбільш небезпечні цілі. Мінне поле відділення долає, як правило, слідом за танком по його коліях або по проробленому проході бігом у складі взводу. При підході до мінного поля за командою командира взводу або самостійно командир відділення командує: «Відділення, за мною, у колону по одному (по двох), у прохід, бігом — марш». За цією командою кулеметники першими висуваються до проходу, вогнем прикривають рух відділення, а решта солдатів перешиковуються в колону і стрімким кидком під прикриттям вогню бойової машини піхоти (бронетранспортера) долають мінне поле. Подолавши мінне поле, відділення знову розгортається в бойову лінію і стрімко атакує противника. Наблизившись до противника, який знаходиться в траншеї, на 25–40 м, особовий склад за командою командира відділення «Відділення, гранатами — вогонь» закидає його гранатами, вривається на передній край оборони, знищуючи противника вогнем уприуту і гранатами, а в разі виникнення рукопашної сутички — багнетами і прикладами, неспинно, слідом за танками продовжує атаку у визначеному напрямку.

У разі затримки танків відділення повинне висуватися вперед і атакувати противника, не очікуючи танків, використовуючи результати вогню артилерії та мінометів. **В атаці рівняння повинне бути тільки по передніх солдатах, ніхто не має права відставати.** Успішне просування вперед хоча б тільки одного солдата повинне бути негайно підтримано іншими солдатами та відділеннями. Під час атаки на бойових машинах піхоти (бронетранспортерах) посадка в них особового складу здійснюється з підходом бойових машин піхоти (бронетранспортерів) до вихідного положення для наступу. Механізоване і протитанкове відділення за командами своїх командирів «До машини», «По місцях» швидко роблять посадку, готуються до ведення вогню з ходу і слідом за танком або самостійно атакують противника, ведучи вогонь із ходу через бійниці (поверх борта), знищуючи живу

силу противника та його вогневі засоби, в першу чергу ті, які перешкоджають просуванню танків.

6. Знищення противника вогнем, гранатами, багнетом і прикладом. Підтримка сусіда вогнем для його просування вперед (Н-Т-1)

Одержавши завдання знищити противника, який залишився в траншеях і сполучних ходах, одна з бойових груп відділення, закидавши противника гранатами, стрімко заскакує в траншею з розрахунком ведення вогню вздовж траншеї в різні напрямки для прикриття один одного з тилу, просуваючи по траншеї, вогнем упритул, багнетами і гранатами знищує противника, який обороняється, долає прямолінійні ділянки траншей (сполучного ходу) після їх обстрілу і продавлення вогневих точок гранатами, просуваючись від повороту до повороту.

Інша бойова група (інше відділення) рухається по обидва боки траншеї зверху і, не втрачаючи з виду групу (солдата), який просувається по траншеї, знищує виявлені вогневі засоби і противника, який намагається залишити (захопити) траншею. Жива сила і вогневі засоби противника, розташовані в бліндажах та інших оборонних спорудах, закидаються гранатами, за необхідності частина бойової групи (пари) вривається в бліндаж і вогнем упритул завершує його знищення, один–два солдата контролюють входи і виходи з бліндажа зовні. Після знищення противника в траншеях, сполучних ходах та інших фортифікаційних спорудах відділення не затримуючись просувається в визначеному напрямку.

У міру ослаблення опору противника відділення за командою (сигналом) командира взводу робить посадку в бойову машину піхоти (бронетранспортер) і продовжує наступ у визначеному напрямку. Під час наступу в глибині оборони противника відділення, не відхиляючись від напрямку наступу, використовуючи складки місцевості, швидко виходить у фланг або в тил противнику і рішучою атакою знищує його. Переміщення відділення здійснюється за командою командира взводу. На окремих ділянках спосіб пересування (прискореним кроком, бігом, перебіжками, переповзанням) визначає командир відділення, з огляду на рельєф місцевості та інтенсивність вогню противника. Він зобов'язаний слідкувати за тим, щоб підлеглі швидко просувалися вперед, вміло використовували місцевість і витримували вказаний напрямок.

Вогонь у відділенні ведеться з ходу і з коротких зупинок, при цьому командир відділення зобов'язаний встановити такий порядок просування і ведення вогню, щоб не припинявся рух відділення в цілому: одна бойова група (пари, кулеметник і частина стрільців) веде вогонь, а друга — просувається вперед, щоб потім висунулася бойова група (пара, частина відділення), відкриває вогонь, забезпечуючи просування тих, що залишилися. Якщо відділення потрапило під вогонь артилерії (мінометів), воно виходить з-під обстрілу стрімким кидком уперед.

Виявивши відхід противника, командир відділення доповідає про це командирів взводу, невідступно переслідує противника і знищує його вогнем усіх своїх засобів. Командир відділення, діючи в бойовому порядку відділення, управляє вогнем і рухом відділення командами, поданими, як правило, голосом.

Сигнальними патронами і трасуючими кулями він вказує бойовій машині піхоти (бронетранспортеру) і танку цілі, які необхідно знищити. У разі пошкодження та зупинки бойової машини піхоти (бронетранспортера) екіпаж продовжує вогнем із місця знищувати противника, димовими гранатами чорного диму імітує загоряння, вживаючи одночасно заходів щодо усунення пошкодження, доповідає про пошкодження командирів взводу (відділення) або його заступнику.

Якщо машину самостійно відновити неможливо, то необхідно дочекатися підходу ремонтних (евакуаційних) засобів. У разі виникнення пожежі в машині екіпаж вживає заходів щодо її гасіння, а якщо це неможливо або є загроза вибуху, екіпаж залишає її, забираючи закріплені за ним зброю, боєприпаси до неї, гранати і приєднується до свого відділення, доповідає командирів відділення про причину залишення машини. Після бою відділення виходить у призначене місце.

7. Бій у траншеї, взаємодія з сусідом, знищення противника гранатою, вогнем уприутул і в рукопашному бою (Н-Т-1)

Навчальне питання відпрацьовується на двох елементах: знищення противника вогнем уприутул, гранатами та в рукопашній сутичці; бій з очищення траншеї і сполучних ходів від противника.

Приступаючи до відпрацювання першого елемента, командир відділення шикує особовий склад у траншеї та пояснює, що якщо опір противника зломлений, то знищення живої сили, що залишилася, у траншеї відділення здійснюється вогнем уприутул і гранатами, не спускаючись у траншею і не знижуючи темпу просування вперед, в інших випадках необхідно буде вести бій у траншеї. Потім командир відділення особисто показує, як у цьому випадку повинен діяти солдат: з рубежу 20–30 м він кидає в траншею гранату, з криком «Ура!» стрибає в неї в тому місці, де вибухнула граната; просуваючись по траншеї, веде вогонь по виставлених мішенях і макетах; перш ніж вийти на пряму ділянку траншеї, обстрілює її із-за вигину, ударами прикладу та саперної лопатки знищує противника, який позначений макетами, кидає гранату в бліндаж і заскакує в нього, давши попередньо в проріз дверей бліндажа чергу з автомата.

Закінчивши показ, командир відділення починає тренування. Він пропускає солдат по одному, даючи можливість іншим спостерігати й оцінювати їхні дії. Пропустивши всіх, він вказує на допущені помилки та продовжує тренування до отримання підлеглими твердих

навичок у веденні бою в траншеї. Бій з очищення траншеї та сполучних ходів від противника відпрацьовується в такому порядку. Командир відділення пояснює, що очищення траншеї і сполучних ходів здійснюється групою із двох–трьох солдатів один–два солдати рухаються зверху вздовж траншеї та забезпечують вогнем дії солдата, що просувається по дну траншеї. Потім розбиває солдат на групи і починає тренування. Для відпрацьовування дій у траншеї виставляються опудала та макети і піднімаються мішені на підйомниках.

Екіпаж БМП вчиться обирати та займати зручні позиції для забезпечення підтримки вогнем дій відділення щодо очищення траншеї і сполучних ходів. Домігшись від підлеглих чітких і злагоджених дій під час бою в траншеї, командир відділення відводить відділення у вихідне положення, міняє розташування макетів і опудал у траншеї та відпрацьовує навчальне питання в цілому в складі відділення, для чого, зайнявши зручне для спостереження місце, розмахуванням прапорця або голосом подає команду на перехід відділення в атаку з вихідного положення.

Контрольні питання

1. На яких елементах відпрацьовується висування до об'єкта атаки?
2. На що звертається особлива увага при висуванні на рубіж атаки?
3. На яких елементах відпрацьовується питання «атака і знищення вогневих засобів і живої сили на передньому краї оборони противника»?
4. Що є головним при виборі місця солдата для стрільби?
5. Яким чином може ускладнюватися обстановка під час відпрацювання питання «спостереження за полем бою...»?
6. Сформулювати типову тактичну обстановку до теми ТСЗ: «Відділення в наступі».
7. Яка методична послідовність при відпрацюванні подолання відділенням мінного поля і дротових загороджень?

Презентацію створено за допомогою комп'ютерної програми ВГ «Основа» «Електронний конструктор уроку»

© ТОВ «Видавнича група “Основа”», 2015

Джерела:

Пархомчук В. В. Усі уроки до курсу «Захист Вітчизни». 10–11 класи / В. В. Пархомчук. — Х.: Вид. група «Основа», 2011. — 400 с. — (Серія «Усі уроки»).

